

BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA PROBLEMATİK: PROJELENDİRME VE RAPORLAŞTIRMA

Aydın USTA¹

ÖZET

Bir polis müfettişi açısından delil eksikliği nasıl bir problem ise; bir araştırmacı açısından da araştırma alanındaki bilgi eksikliği, bir problemdir. İster özel sektörde, ister kamu sektöründe olsun alandaki bilgi eksikliği kurumlarda karar almayı veya alınan kararlar doğrultusundaki uygulamaları başarısız kılmaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı, “*Bir bilimsel araştırmada veriler nasıl elde edilir?*” veya “*Bir bilimsel araştırmada doğru bilgiye nasıl ulaşılır?*” sorularına yanıt verecek çözüm yollarını ortaya koymaktır.

Bu araştırmanın paradigması teorik araştırma; veri analizi ise nitel araştırma yaklaşımıdır. Bu nedenle çalışmada belirli kavramlar tanımlanmaya çalışılmış ve bunun yanında metodolojik ve epistemolojik olarak önemli ilkelere yer verilmiştir. Nitel olarak da bilimsel bir araştırmanın özellikleri sıralanmıştır.

Yöntem olarak araştırmada ikincil veri analizi araştırma yönteminden yararlanılmış ve bu çerçevede yerli veya yabancı ikincil veri kaynakları taranmıştır. Ayrıca bilimsel araştırma alanındaki çalışmalar sentezlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada bilimsel araştırma ile ilgili problematik bileşenleri tanımlanmış ve araştırma işlem basamakları ile ilişkileri ortaya konulmuştur. Araştırma bu biçimi ile araştırma projesi hazırlama ve araştırma raporu yazma konusunda teorik bir çalışma olarak düşünülebilir.

Anahtar Sözcükler: Bilimsel Araştırma, Problematik, Araştırma Sorusu, Hipotez, Araştırma Paradigması

PROBLEMATIC SCIENTIFIC: DESIGN AND REPORTING

ABSTRACT

A police inspector in terms of how a problem is a lack of evidence, the lack of information in an area of research is a problem for the researchers. Regardless of whether it is public sector or private sector, scarcity of information in their area result in unsuccessful decisions and failures in the implementation of these decisions. The aim of this study is to lay out solutions in order to answer the questions “how data should be collected in a scientific research” or “How a true information can be reached in a scientific research”.

¹ Yrd. Doç. Dr. İnönü Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü
aydin.usta@inonu.edu.tr

The paradigm of this research is theoretic research; the method of data analysis is qualitative research method. Therefore, in this study certain concepts are tried to be defined in addition significant methodological and epistemological principals are used. And qualitatively the properties of scientific research is indicated.

As a method secondary data analysis research method is utilized and within this scope national and international secondary data resources have been scanned. In addition synthesis of scientific studies have been presented.

In this research compounds of the problems about the scientific are defined and their relations with research steps are laid out. In its existing form, this research can be considered as a theoretic study about preparation of research project and writing a research report.

Keywords: Scientific Research, Problematic, Research Question, Hypothesis, Research Paradigm

D. GİRİŞ

Araştırma sözcüğü, Latince bilmek kökünden gelen bir kavramdır. Aynı sözcüğün İngilizcesi olan “*research*” ise yeniden araştırma anlamında kullanılmaktadır (Gürsakar, 2001: 4). Araştırma yapmak bir soruna çözüm üretmek, bir olguyu/olayı/sorunu anlamak amacıyla söz konusu sorun/olgu/olay üzerinde düşünmek demektir. Araştırma, araştırmacının bir konu hakkında bilgi gereksinimini hissettiğinde bilgi sahibi olmak için gerçekleştirdiği girişimlerdir. Araştırma, gerçek sorunlar konusunda nesnel bilgi üretme aktivitesidir. Araştırmacı bu çerçevede teori, model ve sistem araştırır.

Bilimsel bir çalışma üç aşamadan oluşmaktadır: Birinci aşama planlama aşamasıdır ki bu aşamada bir kurama dayalı olarak varsayım/sorun tanımlaması ile birlikte bir araştırma projesi hazırlanır. İkinci aşama hazırlanan bu projeye göre araştırmanın gerçekleştirilmesi aşamasıdır ki, bu aşamada uygulamalar, izlemeler ve değerlendirmeler yer alır. Üçüncü aşama ise araştırma raporunun yazım aşamasıdır. Bu aşamada da belirli bir sıranın izlenmesi metodolojiye uyulması gerekmektedir.

Metodolojik olarak bir araştırmada veriler toplanır, analiz edilir, yorumlanır ve değerlendirilir. Bu sürecin sonunda veriler bilgi haline getirilmiş olur. Araştırmanın verileri

araştırmanın yöntem ve tekniklerine göre değerlendirilir (Gürsakal, 2001: 4).

Bilimsel araştırmaların genellikle toplumsal amaçları vardır. Araştırma, toplumu tanımaya, profilini çıkarmaya, değişkenlerle ilgili ilişkileri ortaya çıkarmaya çalışan, bir sorunun ortaya çıkmasına yol açan etmenlerle ilgili neden, niçin, nasıl, ne zaman, nerede gibi sorulara yanıt veren uğraşlar ve bilimsel bilgi üretme işlevidir (Özdamar, 2003: 2).

Doğal olarak bilimsel araştırmayla elde edilen bulgular toplumun iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde kullanılmalıdır. Bu nedenle toplumun iyileşmesi ve gelişmesini özel çıkarların gelişmesiyle özdeşleştiren ve özel çıkarlara hizmet eden girişimleri bilimsel ve profesyonel etik açısından irdelemek ve eleştirmek gerekir (Erdoğan, 2001).

Bilimsel araştırma yapmak zaman, para, çaba ve özveri ister. Araştırma yapmak ayrıca bilimsel disipline uymayı gerektirir. Bu bağlamda araştırmanın her aşamasında yapılacak işler ve verilecek kararlar o araştırmanın sonraki aşamaları göz önüne alınarak belirlenmelidir. Bilimsel bir araştırmada incelenecek sorun (veya konu) kuramsal anlamlılığa sahip olmalıdır. Tüm bu faaliyetler epistemoloji disiplini çerçevesinde yürütülmektedir.

II. EPİSTEMOLOJİK OLARAK DÜŞÜNCE AKIMLARI

İnsanlık tarihi, bilimsel araştırmada ve araştırmalar sonucu elde edilen bilgileri değerlendirmede çeşitli düşünce akımlarına sahip olmuştur. Bu bağlamda her bir düşünce akımı bilgiye ve bilginin kaynağına farklı açılardan bakmış ve değerlendirmelerini buna göre yapmıştır. Tüm bu gelişmeleri epistemolojik açıdan izlemek gerekmektedir.

Bilim tarihinde yer alan bu yaklaşımlar genellikle birbirlerinden ve üretildikleri dönemin tarihsel koşullarından etkilenerek sıralanmışlardır. Bu yaklaşımlar sırasıyla, rasyonalizm, ampirsizim, materyalizm, pozitivism, fonksiyonalizm, behaviorizm olarak adlandırılmaktadır.

Rasyonalizm: Evreni bir bütün olarak düşünce yoluyla yorumlamayı, bireysel ve toplumsal yaşamı aklın ilkelerine göre

düzenlemeyi amaçlayan yaklaşımdır. Genel bir biçimde değerlendirildiğinde, rasyonalizm, irrasyonalizmin tersine, akıl yoluyla kazanılan bilgiye duyulan inancı, doğüstü kaynaklardan kazanılan bilgi yerine; doğal yoldan kazanılan bilgiye duyulan inancı, duyguların yerine de akla duyulan inancı ifade eden genel bir tavidir. Böyle bir genel tavır olarak rasyonalizm, bilimsel bilgi ya da daha çok yetkin örnekleri matematik ve doğa bilimleri olan bilgi türüne değer verir ve akla, deneye dayanmayan bir bilgi olamayacağını savunur (Cevizci, 1996: 24-25).

Rasyonalizm, doğrulara ulaşmak için mantık ve akıl yürütmenin önemli olduğunu vurgulayan bir düşüncedir. Bu anlamda rasyonalizm ampirisizme karşıdır.

Anpirizim: Anpirizim, bilginin kaynağı probleminde, bilginin olanaklı tek kaynağının deney olduğunu, deneyden bağımsız bir bilginin söz konusu olamayacağını savunan akıma karşılık gelir. Anpirizim, yine idelerin, kavramların ya da tümellerin kaynağı konusunda, onların temelde ve öncelikle deneyden türetildiğini savunan görüşü dile getirir (Cevizci, 1996: 180). Anpirizim, deney ve gözlem yapmayı, deneysel yöntemlerle çalışmayı bilginin temel kaynağı olarak kabul eder.

Materyalizm: Yalnızca maddenin gerçek olduğunu, madde ve maddenin değişimleri dışında hiçbir şeyin var olmadığını, varlığın madde olduğunu öne süren görüştür. Evrendeki tek tözün madde olduğunu, varlığın fiziki bir nitelik taşıdığını ve evrende tinsel bir tözün bulunmadığını öne süren görüş ve indirgemeci bir öğreti olarak maddecilik, yalnızca maddeye varlık yükler, zihin ya da ruha yalnızca bağımlı bir gerçeklik ya da ikinci dereceden bir varlık verir ya da ruhun hiçbir şekilde var olmadığını öne sürer (Cevizci, 1996: 342).

Materyalizm, idealizmin karşıtı felsefi bir akımdır. Felsefi materyalizme göre madde birincil, bilinç ikincildir. Bilinci maddenin bir ürünü telakki eden materyalizm, onu nesnel dünyanın yansıması sayar; bundan ötürü, dünyanın bilinebilirliğini kabul eder (Rosenthal ve Yudin, 1972: 318).

Pozitivizm: Buna göre; insan zihni doğanın neliğini ve eşyanın gerçek sebeplerini tanımak için yetenekli değildir; zihnin bilimde hiçbir kurucu ve yapıcı rolü yoktur, zihin

doğanın bir aynasıdır. Bu sebeple, pozitif olayların ve gözlemlenen fenomenlerin tespitine dayanan tecrübî (pozitif) bilgi elde edilebilir. Bu nedenle doğrudan doğruya deneyle sağlanamayan her bilgi teolojik veya metafiziktir. Pozitivizm sebeplerin bilinemeyeceğini iddia ettiği için eski teolojik izahları ve metafiziği reddeder (Bolay, 1999: 327).

Düşünce tarihinin üç ana evreden meydana gelen bir evrim olarak görülebileceğini, pozitif evre olarak tanımlanan üçüncü evrede en yüksek bilgi düzeyine ulaşıldığını, burada açıklamanın matematik, mantık, gözlem ve deney yoluyla olduğunu, toplumda ilerlemenin kaçınılmaz ve zorunlu olduğunu savunan, toplumu bilim yoluyla reformdan geçirmeyi amaçlayan felsefe akımıdır (Cevizci, 1996: 429).

Bu akım, güya, materyalizm ve idealizm arasındaki antitezin üstünde yer alan bir metodoloji ya da bilim mantığı yaratmaya çalışır. Bilimde pozitivist metodolojinin başlıca ilkelerinden biri de bilimin görevi fenomenleri açıklamak değil, sadece tasvir etmektir diyen aşırı fenomenalizmdir (Rosenthal ve Yudin, 1972: 380).

Fonksiyonalizm: Bilimsel açıklama ve yorumun temel aracı olarak, yapı yerine fonksiyonu ön plana çıkartan; bilimsel düşünceyi zamansal bir perspektif içine oturtan; terim ve sözlerin yerine, bağıntı ve etkinlikleri; sürekli bir form yerine, dönüşümü geçiren; asli ve değişmez öze karşı, oluş ve gelişmenin; statik bir düzene karşı, dinamik bir modelin; değişmez öğelerin formel bir bileşimine karşı da, çatışma ve bütünlenme süreçlerinin önemini vurgulayan yaklaşıma verilen addır (Cevizci, 1996: 218).

Bu kuram işlevsel olmaya önem veren bir teoridir. Sosyolojide değişik anlamları ve farklı teorileri bulunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, toplumsal yaşamda sosyal kurumların mevcudiyet amaçlarına (misyon) uygun hareket etmeleri önem taşımaktadır (Bolay, 1999: 233).

Davranışçılık (Behevyorizm): İnsan ve hayvan psikolojisini, zihin ve bilinç kavramlarını tümüyle bir kenara bırakarak, davranışa ilişkin araştırmalarla sınırlayan, çağdaş Amerikan psikoloji okuludur. Davranışçılık, koşullu tepke fikrini geliştiren Rus araştırmacı Pavlov'un çalışmalarından

hareketle, bilinci, zihin hallerine başvurmak yerine, davranışsal tepkilerle ve davranış eğilimleriyle açıklamaya çalışan bir tür indirgeyici maddeciliktir (Cevizci, 1996: 123).

Davranışçılık pragmacılığa dayanır ve modern bir psikoloji akımıdır. Psikolojideki mekanist akımı devam ettiren davranışçılık, psikolojik fenomeni organizmanın tepkilerine indirger; davranış ve bilinci özdeşleştirir; uyarma ve tepki arasındaki ilişkiyi bilincin tek temeli olarak görür. Davranışçılığa göre bilgi, insanın şartlı reaksiyonlarını ifade eder (Rosenthal ve Yudin, 1972: 54).

Yapısalcılık (Strüktüralizm): Genel olarak, yapının dinamik karakterini ortaya koyan, felsefi ve toplumsal problemleri sergiler gördükleri genel yapı ya da modeller aracılığıyla açıklamaya çalışan yaklaşımdır. Canlı varlığın bağımsız ve müstakil parçalardan oluşan bir yapı meydana getiren bütün olduğunu belirterek, sosyal bilimlerde araştırma ve açıklamaların bu yapıyı temele alıp, yapısal bir yöntemle gerçekleştirilmesi gerektiğini savunan görüştür. Sistemin öğelerden üstün ve onlara egemen olduğu fikrini benimseyen ve öğeler arasındaki ilişkilerden sistemin yapısını çıkarmaya çalışan anlayıştır (Cevizci, 1996: 544).

Yapısalcılık, Geştalt teorisi ortaya çıkmadan evvel fonksiyonalizme zıt olarak, bilinç durumlarının analizine karşı olmuştur. Günümüzde ise yapının dinamik karakterini ortaya koyan bu akımın, felsefi, bilimsel, metafizik anlayışta çeşitli biçimleri görülmektedir (Bolay, 1999: 503).

Sözü edilen tüm bu yaklaşımlara dayalı olarak bilimsel araştırmalarda bilgi toplanabilir. Ancak bilimsel bilginin bilim alanına göre yaklaşımının belirlenmesi doğru bilgiye ulaşma açısından önem taşımaktadır.

III. ARAŞTIRMA PROBLEMATİĞİNİN BİLEŞENLERİ

Problematik, araştırmanın soru, konu, teorik çerçeve, hipotez ve ampirik doğrulama teknikleri arasındaki bir eklemlenmedir. Araştırmanın problemlerini, amaçlarını ve hipotezlerini içerir. Bu özelliği ile problematik, bu bileşenlerin işlemsel organize bir birlikteliğidir. Ampirik işlemleri, teorik olarak gerekçelendirmek; teorik önermeleri ampirik olarak

gerçeklendirmek, konu, teori ve ampirik süreç arasındaki ilişkiyi sağlamak zorunludur. Bilimsel araştırmalarda bu ilişkiyi problematik sağlamaktadır.

Problematik, araştırmancının ampirik fazı ile teorik fazı arasında adeta bir menteşe rolü oynar. Bir araştırma probleminin yapılandırılmasında bir teoriye başvurulmalı ve problematik, araştırma sorularından üretilen hipotezleri ampirik olarak irdelemeye (doğrulamaya) çalışmalıdır.

Problematik, birçok alt problemi kapsayan ve birleştiren temel bir problemi, araştırma alanı çerçevesinde çözmeye çalışan hiyerarşik ve sistematik bir organizasyondur. Bu tür özelliği ile problematik, toplumsal yarar hedefli, incelenilmek istenilen organize bir sorun birlikteliği ve araştırmancının çerçevesini çizen bir metindir.

Teori: Teoriler gerçek olayları tanımlayan, açıklayan kavramlar sistemi olarak kabul edilebilir. Ancak bu tanımlamalar, açıklamalar uzun süren birikimleri gerektirmektedir. Teoriler bize gerçekleri sunan organize olmuş bir tür algılama biçimidir. Teoriye dayanmadan ampirik veya teorik araştırmalar yapılamaz.

Araştırma Yöntemi: Yöntemsiz bilim ve bilimsiz yöntem olamaz. Araştırma yöntemi, araştırmacıya istenilen bilgiyi sağlayan strateji olarak tanımlanabilir. Araştırma yöntemleri birçok biçimde sınıflandırılabilir; fakat araştırma türlerine göre sınıflandırmak uygun düşmektedir. Genel olarak, araştırma yöntemleri, deneysel araştırma, alan araştırması, anket araştırması ve dolaylı araştırma yöntemi olmak üzere dört kümeye ayrılmaktadır.

Hipotez: Hipotez, araştırmancının başlangıcında sorulan sorulara yanıt teşkil eden peşin önerme ve araştırmancının temel aracıdır. Hipotez türü önermelerde iki terim arasında (kavram, olgu) bir ilişki söz konusu olabilir. Örneğin, “1970’li yıllardaki öğrenci olayları toplumsal değişime yol açmıştır.” “İntihar, sosyal bir olgudur ve sosyal bağlardan etkilenmektedir.” önermeleri birer hipotez olarak kabul edilebilir. Araştırmalarda hipotezlerin belirginleştirilmesi bazı testlerin yapılmasını gerektirmektedir.

Bilimsel yöntem, gerçek dünyada yapılan tekil gözlemleri (verileri) tümevarım yöntemi ile bir araya getirir ve bu gözlemler sonucunda soyut düşünceler dünyasında akıl yoluyla hipotezler üretir. Daha sonra bu hipotezlerden çıkarılan mantıksal sonuçlar gerçek dünyadan yapılan gözlemlerle karşılaştırılarak hipotez kabul veya ret edilir. Dikkat edilirse modern bilimsel yöntem tekil gözlemlerin hipotez oluşturma biriktirilmesinde tümevarım, hipotez testinde ise tümdengelim yöntemini kullanmaktadır (Gürsaka, 2001: 68).

Hipotezler araştırmayı/araştırmacıyı yönlendirir. Araştırmacının kendini denetlemesini sağlar. Araştırmalarda karar, hipotezlerin istatistiksel testlerle denetlenmesi ile verilir. Araştırma soruları ve hipotezler kendiliğinden oluşmazlar veya zihinde birden bire ortaya çıkmazlar. Her araştırma sorusu ve hipotez için bir gerekçe (rationale) olmalıdır. Hipotezler ve araştırma soruları kuramsal nedenselliklerle ve gerekçelerle belirlenen test edilebilir önermelerdir (Erdoğan, 2001).

Bir hipotez, doğruluğu veya yanlışlığı henüz kanıtlanmamış, araştırma sorusuna verilen bir cevap gibidir. Bir hipotez bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi gösterir. Hipotezler ampirik olarak test edildikten sonra doğrulukları veya yanlışlıkları konusunda ancak bir yargıya varılabilmektedir.

Problem: Memnun olunmayan durum ile arzu edilen durum arasındaki farkı kapatmadaki gereklilik hissi problem olarak tanımlanabilir. Araştırma problemi ise bilinmek istenilen bilgi ile mevcut bilgi arasındaki farkı kapsamaktadır.

Problematizasyon: Bir problem üzerine kurulu zihinsel süreçler toplamı olarak tanımlanabilir.

Metodoloji: Araştırmada kullanılan yöntem, teknik, biçim, ruh ve bunlara dayalı olarak gerçekleştirilen uygulamalardır.

Araştırmanın Paradigması: Bilimsel araştırmalarda araştırmacının bakışını belirleyen, ona fenomenleri açıklama olanağı veren model, kavramsal çerçeve ya da ideal kuram olarak tanımlanabilir (Cevizci, 1996: 413). Araştırmalarda teorik

araştırma (hipotetiko-dedüktif) ve ampirik araştırma (indüktif) olmak üzere iki paradigma mevcuttur.

Teorik Araştırma: Teorik araştırma, bir objeyi veya olguyu tanımayı, anlamayı ve açıklamayı amaçlar. Teorik araştırma bilgi ile ilgili soyut bir yöntemdir. Başka teorilerden hareketle nedensel açıklamaları öngörür. Teorik araştırma kavramların açıklanmasına katkı sağlar ve hipotez formu altında kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya koyar.

Teorik araştırmada araştırmacı kendi elde ettiği verileri değil başkalarınınkini kullanır. Teorik araştırma yorumlama işlevi ile olgulara, nesnelere yeni birer anlam vererek açıklamaya çalışır. Teorik araştırma ele alınan konuyu aydınlatmak için uygun teorik bilgilerin tanımlanmasını, analizini ve sunulmasını içerir.

Ampirik Araştırma: Ampirik araştırma deney veya gözlem yapılarak verilerin elde edildiği araştırmalardır.

Ölçme: Bilimsel açıdan ölçme, nesnelere, olaylara ve bireylere sayılar ve semboller verme süreci anlamını taşır. Bu süreç sayılar ve semboller ile ölçülebilen özellikler arasındaki ilişkiyi yansıtmalıdır. Ölçme, nitelikleri sayılara/sembollere dönüştürme işlemi olarak da tanımlanabilir (Gürsakal, 2001: 12).

Teorik Çerçeve: Literatürdeki konu ile ilgili fikirlerin özeti ve mevcut bilgiler aleyhine/lehine yapılan tanımlamaları gerekçelendiren çalışmalar bütünüdür. Teorik çerçeve problemi tahkim eder ve kavramları açıklar.

Araştırma Sorusu: Bilimsel araştırma öğrenmek, bilmek, tanımlamak, açıklamak, tahminde bulunmak ve sonunda şimdiye kadar olan birikmiş bilgiyi geliştirmek yönünde soru sormayla başlar. Araştırma konusu nesne ve olguların özelliklerini sorgulayan önermelerdir.

Amaç: Amaç, araştırma ile ne bulunmak istendiğini ifade eder. Amaç, “neyin” “neden yapıldığının” ikna edici bir şekilde sunumu amacı oluşturur. Amaç “Bu ilişkiyi neden inceliyorsun?” sorusuna verilen cevapla oluşur. Amaç bu ölçmenin ardında yatan neden veya nedenlerdir (Erdoğan, 2001).

IV). BİLİMSEL ARAŞTIRMA ÖNERİSİ

Araştırma önerisi hazırlamanın amacı, araştırmanın teorik arka planını açıklamaktır. Böylece araştırma süresince elde edilecek verilerin işlenmesi konusunda bir kolaylık sağlanacaktır. Araştırma projesi ile adeta gelecekteki tezin kısa bir sunumu yapılmaktadır. Bir araştırma projesinde hipotezleri önceden belirlemek test edilecek değişkenleri öngörmek bakımından önem taşımaktadır.

Araştırma önerisi, kapak sayfası, özet, içindekiler ve kaynakça hariç yaklaşık 3000 sözcükten müteşekkil 10-12 sayfa bir metin olabilir. Yazı karakteri 12 Times New Roman, aralık 1,5; kaynakça gösterimi APA sistemine uygun olmalıdır.

Kapak Sayfası: *Kapak sayfası, başlık, kişisel bilgiler ve bilimsel çalışma ile ilgili açıklamaları içerir. Araştırmanın başlığı değişkenleri içermelidir.*

Özet: *Yaklaşık 100-150 sözcük civarındadır. Özet, çalışmanın konusunu, konunun hangi teori çerçevesinde ele alınacağını, hangi sorunun inceleneceğini, hangi yöntemin uygulanacağını ve öngörülen sonuçları içerir.*

İçindekiler: *Bu kısımda ana başlıklar ve alt başlıklar gösterilir.*

1.Giriş (1-1,5 sayfa/ Araştırmanın hareket noktasını ve araştırmanın amacını gösterir)Girişte şu unsurlar yer almalıdır:

- Konuyu sınırlandıran sorunsala giriş,
- Fenomenin arka planına ilişkin kısa bilgiler,
- Bu problemi inceleyen başka yaklaşımlar,
- Başlıkta yer alan kavramların tanımlanması
- Araştırmanın amacı
- Araştırmanın alana öngörülen katkıları.

2.Literatürün Gözden Geçirilmesi (4-5 sayfa)

Bu bölümün genel amacı, temel sorunu tartışmak ve sahip olunan, önemli alan bilgilerini ortaya koymaktır. Burada söz konusu olan, sunumun bilimsel anlatıma uygun olmasıdır. Araştırma projesinin bu bölümünde araştırmaya rehberlik edecek önemli kavramlar tanımlanır. Bu bölümde özellikle

teorik temelin ortaya konulması önem taşımaktadır. Bölümün özel amaçları şunlardır:

- *Araştırma için önemli olan teorilerin sunumu,*
- *Alanla ilgili daha evvelden yapılmış araştırmaların özet sunumu (değişkenleri ve alınan sonuçlar),*
- *Öngörülen sonuçlara ulaşabilmek için önceki araştırmaların ve teorilerin bütünleştirilmesi (savunulan veya reddedilen anlayışlara burada yer verilir),*
- *Araştırmaya rehberlik edecek anahtar kavramların tanımlanması,*
- *Yapılmış araştırmaların yöntemleri hakkında kısa bilgilerin verilmesi*
- *Araştırma uygulama planının ve değişkenlerin işleme planının kısaca sunulması*

Bu bölümde araştırmacı, ne kendi fikirlerini ortaya koyar ne de gerekçe sunar. Burada daha çok araştırma konusu ile ilgili farklı araştırmacıların kabul ettikleri farklı anlayışların burada gösterilmesi tercih edilir. Ayrıca araştırmanın temel sorusu bu bölümün sonunda açıkça formüle edilmelidir.

Bu bölümde ilke olarak fikirler, kavramlar, kanıtlar ve araştırma üzerinde etkili olan bakış açıları özetlenir. Bu bölümün tamamlanması için şu sorulara yanıt verilmelidir (Universite d'Ottawa, 2007: 7):

- *Araştırma konusunda farklı yazarların tutumları veya görüşleri nelerdir?*
- *Araştırmacıların tutumları hangi paradigmalara dayanmaktadır?*
- *Teorilerin dayandığı argümanlar nelerdir?*
- *Yapılmış araştırmalarda bu konuda elde edilmiş bulgular nelerdir?*

3. Araştırma Soruları ve Hipotezler (Hipotezler, sorulan araştırma sorularına verilen geçici cevaplardır; araştırmayı yönlendirir) Bu bölüm şu sorulara yanıt vermelidir:

- *Araştırmadan beklenen sonuçlar neler?*
- *Değişkenlerden birinin diğerleri üzerindeki beklenen etkileri nelerdir?*

- *Bağımlı bağımsız değişkenler arasındaki tahmini ilişkiler nelerdir?*

4. Metodoloji (3-4 sayfa)

Araştırmacının hipotezlerin kanıtlanmasını öngören metodolojinin uygulama biçimini bu bölümde izah etmesi önem taşımaktadır. Bölümün özel amaçları şunlardır:

- *Araştırma evreninin tanımlanması,*
- *Araştırma türünün (yöntem) belirlenmesi,*
- *Süreç hakkında bilgi verilmesi (katılımcıların istihdamı, deneylerin oluşumu, manipülasyon, kurallar, gözlemlerin düzenlenmesi),*
- *DeneySEL materyallerin hazırlanması (video, audio, anketler),*
- *Önerilen metodolojinin gösterilmesi,*
- *Metodolojinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi,*
- *Bilgi kaynaklarının tanımlanması*
- *Veri toplama araçlarının belirlenmesi*
- *Bu verilerin kullanılabilirliğinin ve değerlerinin gösterilmesi (Bağımsız değişkenler, Bağımlı değişkenler, Örnek olaylar, Süreç)*

5. Verilerin analizi

Bu bölümde, verileri tanımlama ve analiz biçimi ve işlenecek süreç belirlenir. Ayrıca araştırma soruları ve hipotezlerin testi için hangi istatistikî testler öngörülmektedir; açıklanır.

6. Sonuç (1-2 paragraf)

Araştırma probleminin uygunluğu ve önemi üzerine kısa bir tartışma burada sunulur. Araştırma sonuçlarının alana, bilimsel ilerlemeye katkı sağlayacağı iddiası bu bölümde izah edilir.

7. Memuar veya Tez Planı (Geçici içindkiler 1-1,5 sayfa)

Bu bölümde bölüm başlıkları ve içerikleri gösterilir.

8. Çalışma Takvimi (1 sayfa)

Bu bölümde uyulması gerekli olan süreler gösterilir.

Kaynakça

Yararlanılan kaynaklar APA sistemine uygun bir biçimde gösterilir.

V). BİLİMSEL ARAŞTIRMA RAPORU

Bir bilimsel araştırma kısaca çalışma nesnesinin ortaya konulması, probleminin ve hipotezlerin hazırlanması, çeşitli yöntemlerle verilerin toplanması, alınan sonuçların incelenmesi ve yorumlanması süreçlerinden oluşur.

Bir bilimsel araştırmada incelenecek konuyu coğrafi, tarihsel veya benzer biçimde sınırlandırmak, belirli sorulara yanıt vermek, araştırma sürecinde araştırmanın çalışmalarını kolaylaştıracaktır. Bir bilimsel araştırma raporunda genellikle şu unsurlar yer almaktadır:

Araştırmanın Başlığı: *Başlık konuyu yansıtacak biçimde, araştırmanın değişkenlerini içeren ve en fazla 18 sözcük içeren bir yapıda olmalıdır.*

Özet: *Özet, en çok 100-150 sözcük olmak üzere, makalenin içeriğinin okuyucu tarafından hızlı biçimde değerlendirmesini öngörür. Özet kısaca (1) araştırmanın amacını (2) benimsenen yöntemi (3) elde edilen bulguları (4) sonuçları içerir. Özeti yapısında birer paragraf halinde şu unsurların bulunması gerekir (Universite d'Ottowa, 2007: 10):*

- *Çalışmanın konusu/sorunu ne?*
  - *Teorik çerçevenin çizilmesi; araştırmanın temel sorusunun belirlenmesi*
  - *Araştırmada hangi metot uygulandı?*
  - *Ulaşılan temel bulgular ve alana katkıları neler?*
- Anahtar Sözcükler:** *Anahtar sözcükler, teorilerde kullanılan, metin içinde yer alan önemli kavramlardır.*

Bölüm 1: Giriş ve Problematik *(1750 sözcük/ 6-8 sayfa ve "niçin?" sorusuna yanıt vermelidir)*

Giriş, araştırmanın çözmeyi öngördüğü problemi gerekçelendirmeyi ve bir olgu olarak problemi ortaya koymayı sağlar. İdeal olarak bir problemin tanımlanması araştırma sorununa bir geçiş aşamasıdır. Giriş, araştırmanın bilimsel uygunluğunu yansıtmalıdır. Bilimsel bilginin alana katkı

sağlayacağı, araştırma sorularına yanıt verileceği ve araştırmanın yapılma amacı giriş bölümünde izah edilmelidir.

Girişte öncelikle yanıtları aranılacak araştırma sorunu ve araştırma soruları formüle edilir. Bunun dışında giriş, araştırma soruları içerisinde kullanılan kavramların tanımını, araştırma sorularına cevap oluşturacak unsurları içeren literatürü, cevapların sentezlenmesi, araştırma hipotezine biçim verecek araştırmanın amacını içerir (Raiche, 2007):

Bu bölümde sayılanların dışında genellikle sınırlılıklar, konunun güncelliği, konunun uygunluğu sunulur. Girişin yapısında şu unsurlar yer almalıdır (Universite d'Ottowa, 2007: 11):

- Sorun ne?
- Tarihsel arka plan,
- Teorik çerçeve,
- Araştırmanın genel soruları,
- Metodolojik olarak sorgulanacak konular,
- Genel planın sunulması (her bölümün kısaca tanıtılması)
- Araştırma sorularını veya problemi tanımlayan amaçlar,
- Araştırmanın sağlayacağı yararlar.

Araştırma sorularının veya hipotezlerin seçimi ve formüle edilme biçimi sonraki aşamaları etkiler, çünkü sorun sunumu belli bir soruşturmanın başlangıç noktasıdır. Bu nedenle, her araştırma bir giriş ile başlar. Giriş özellikle problem/sorun formüle etmeyi, amaç ve önemin belirtilmesini içerir. Problem formüle etmek ampirik bakımdan sınırlanabilir sorular sunmadır (Erdoğan, 2001). Giriş, genellikle araştırma soruları ile sonlanır.

Bölüm 2: Literatürün Gözden Geçirilmesi (8250 sözcük/ 25-28 sayfa)

Literatürün gözden geçirilmesi, araştırma sorularına yanıt teşkil eden önceki çalışmalardan söz etmeyi öngörür. Giriş bölümünün sonunda yer alan araştırma sorularının içerdiği kavramları tanımlamakla bu bölüm başlatılır. Teorik çerçeve ve teorik kavramların sentezini içeren induktif ve dedüktif yaklaşımlar bu bölümün sonunda sunulur. Ulaşılması düşünülen özel amaçlar ve araştırmanın hipotezleri belirlenir. Yine bu

bölümde önceki araştırmalarda kullanılan metodolojik ve teorik çalışmalarından söz edilir.

Bu bölümün 20-22 sayfası araştırma sorularına ve hipotezlere yönelik çalışmalardır. 3-4 sayfa kavram tanımlamalarına ve teorik yaklaşıma ayrılır.

3. Bölüm: Metodoloji (3750 sözcük/ 10-12 sayfa ve “nasıl?” sorusuna yanıt vermelidir)

Bu bölümün birinci kısmında (2500 sözcük/ 6-8 sayfa) yöntem gerekçelendirilir. Bu bölümde kullanılan araştırma stratejisi tanımlanır ve hipotezleri doğrulamak ve araştırma sorularını cevaplandırmaya yönelik çalışmanın yaklaşımını gerekçelendirmek gerekir. Bu bölümde özellikle hipotezlerin doğrulanmasında hangi araçların kullanılacağı; araştırmanın nasıl yönetileceği izah edilmelidir.

Bu arada verilerin toplanmasındaki tekniklerin gösterimini ihmal etmemek; ortaya konulan kanıtları ayrıntılı bir biçimde sunmak gerekir. Ayrıca araştırmada kullanılan araçlar ve uygulamaya konulan stratejilerin uygunluğu gerekçelendirilir.

Metodoloji veya teorik yaklaşım mümkün olduğu kadar aslına bağlı kalarak bir başka araştırmacı tarafından yeniden üretilebilmelidir. Bu bölümde yeterli bir biçimde araştırmanın diğer aşamalarının tanımlanması önemlidir. Okuyucu yapılan açıklamalardan metodolojiyi kolayca görebilmeli veya teorik yaklaşım araştırmanın özel amaçlarına ulaşmayı sağlamalıdır.

Yöntem bölümünde “neyin nasıl yapılacağı” uygun ayrıntılarla belirtilir. Hele bu bir dergide yayınlanacak araştırma değil de, tez araştırmasıysa, en küçük ayrıntılarına kadar her şeyin nasıl yapılacağı belirtilmelidir.

Yöntem bölümünde araştırmacı araştırma tasarımını adlandırır (ne tür bir araştırma olduğunu belirtir), araştırma sorularıyla ve hipotezleriyle bağıntılı güvenilir ve geçerli data/informasyon toplamak için ne tür süreçleri kullanacağını açıklar (Erdoğan, 2001).

İkinci kısım (1250 sözcük/ 3-4 sayfa) süreç ve yöntem sentezine tahsis edilir. Araştırma girişimini (ampirik ya da

teorik) tanımlayarak yaklaşım seçimini belirlemek önem taşımaktadır. Araştırmanın Ampirik ya da teorik çalışma olmasına bağlı olarak metodolojik bölümün alt başlıkları değişmektedir.

3.1.Ampirik Araştırma

Ampirik araştırma, uygun verileri elde ederek araştırma sorularına mantıklı yanıt bulmayı öngörür. Ampirik araştırma içerik analizi, deney, anket veya nitel görüşmeyi içeriyorsa, burada veri toplama yöntemi belirginleştirilmelidir. Anket yönteminde evren ve örneklem; nitel araştırmada konu; doküman analizinde materyaller tanımlanır.

Konu kavramı araştırma türüne (tipine) göre değişebilir. Bazı durumlarda kullanıma uygun incelemeler, katılımcılar gibi başka terimlerde kullanılır. Konuların nasıl seçildiği tanımlanmalıdır, genelleme yapılacaksa ana kütleyi temsil oranı gösterilmeli, elde edilen bulguların yorumu, sınırlandırılması yapılmalı; anlaşılacak biçimde özellikler tanımlanmalıdır.

Araştırmaların birçoğu veri toplanmasının gerçekleştirilmesi için çeşitli araçların kullanımına dayalıdır. Ampirik araştırmada ayrıca araştırma araçlarının önceden hazırlanması gerekmektedir. Soru kâğıdı, görüşme rehberi, kodlama tablosu, mekanik ya da elektronik materyaller araştırmalarda kullanılan araçlardan bazılarıdır. Doğal olarak bu bölümde bu araçları özelliklerinin sayılması gerekir. Ampirik araştırmada belirlenen süreç çerçevesinde araçlar önceden test edilir.

Bu bölümde araçların nasıl hazırlandığı, nasıl elde edildikleri, psikometri kaliteleri, kullanım süreleri ve kullanıcıların nitelikleri, formasyonu izah edilir.

Ampirik araştırmada metodoloji şu unsurları içerir:

- Deney, anket, görüşme, gözlem karakteristikleri
- Belirlenmiş kriterler
- Araçlar
- Gelişmeler
- Verileri analiz yöntemleri
- Etik kodlar

Ampirik bir çalışmada ana başlıklar şu unsurlardan oluşmaktadır:

- Giriş (Araştırma sorusu ile bitirilir)
- Literatürün Gözden Geçirilmesi (Özel amaçların veya hipotezlerin yazımı ile sonlanır)
- Metodoloji
  - o Konu
  - o Araçlar
  - o Araştırma süreci
  - o Verilerin analizi
- Sonuçlar
- Tartışma
- Genel Değerlendirme
- Kaynakça

3.2. Teorik Yaklaşım

Şayet çalışmada teorik araştırma yaklaşımı benimsenmişse, metodoloji bölümünün buna göre biçimlendirilmesi gerekmektedir. Burada teorik gelişmeler izah edilir. Teorik araştırma, teorik ve kavramsal analizleri gerçekleştirerek araştırma sorularına yaklaşır. Bu tür araştırma şu unsurları taşır:

- *Araştırma alanına uygun teorilerin kritik analizi yapılır.*
- *Çeşitli araştırmacılara ait eser içerikleri mantıksal olarak analiz edilir.*
- *Araştırılan konu alanına ilişkin birçok düşünce yaklaşımı karşılaştırılır.*
- *Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılır.*

Araştırma süreci ile ilgili olan bu bölüm, projenin gerçekleştirilme aşamalarını tanımlar. Bu bölümde program süreye bağlanır ve gerçekleştirilme deseni işlem sürecine göre sunulur. Buradaki anlatılanlar başka araştırmacıların kolayca anlayabilecekleri nitelikte olmalıdır.

Teorik bir çalışmada ana başlıklar şu unsurlardan oluşmaktadır:

- Giriş (Araştırma sorusu ile bitirilir)
- Literatürün Gözden Geçirilmesi (Özel amaçların veya hipotezlerin yazımı ile sonlanır)

-Teorik yaklaşım (Burada teorik çalışmaların nasıl yapılacağı açıklanır)

-Teorik Gelişmeler

-Tartışma

-Genel Değerlendirme

-Kaynakça

Bölüm 4: Analiz ve Sonuçlar (10000 sözcük/ 30-33 sayfa olmalı, sonuçlar “ne?” sorusuna yanıt vermelidir)

Araştırma hipotezleri veya özel amaçların her biri için araçların tanımlanmasından itibaren verilerin nasıl toplandığı izah edilerek gerekli analizler yapılır. Pek alışık olunmayan bir yöntem kullanılmışsa tarif edici örnekler gösterilmeli ve mantıksal gerekçeler sunulmalıdır.

Bu bölümde araştırmanın özel amaçlarına yönelik elde edilen sonuçlar açıklanır. Sonuçlar toplanan verileri, istatistikî değerlendirmeleri, tabloları ve grafikleri içermektedir. Analiz ve sonuçların sunumu uygulamada çeşitli biçimde olabilmektedir. Kabul edilen model sunum doğal olarak nicel veya nitel bulgulara bağlıdır. Bulgular teorik çerçeve ve araştırma soruları çerçevesinde tartışılmalıdır. Elde edilen sonuçlar ise açık bir biçimde verilmelidir. Yapılan hipotez testleri ve seçilen yöntemler alınan sonuçlara ışık tutmalıdır.

Bu bölüm araştırma hipotezi veya beklenen özel amacın doğrulanmasını sağlar ve teorik yaklaşımın veya verilerin analizi sonuçlarını ortaya koyar. Bulgulara ayrılan bu bölüm ampirik araştırmalarda olgulara dayalı; teorik yaklaşımlarda ise çok ayrıntılıdır.

Araştırmanın özelliğine göre analizler nicel ve nitel olmak üzere iki yaklaşımla yapılmaktadır veya bir araştırmada nitel ve nicel analizler birlikte kullanılabilir.

4.1. Nicel Analiz

Nicel analiz araştırmanın nicel bulgularını sunar (tanımlayıcı istatistikler, düzenlenmiş grafikler, tablolar, testler). Nicel analiz yaklaşımı kullanıldığında istatistikî analizlerin yapılması zorunludur.

4.2. Nitel Analiz

Genellikle sonuçlar ve nitel analiz bulguları birlikte sunulur. Sonuçlar geleneksel içerik analizi tekniğine göre veya mantıksal çalışmalarla elde edilirler. Sonuçlar konu sıralamasına göre kaynakça ile bağlantılı biçimde açık biçimde sunulur.

Şayet analizler ve sonuçlar ayrı ayrı sunulacaklarsa sonuçlar tablolar üzerinde gösterilebilir. Örneğin bir görüşme neticesinde elde edilen veriler soruları ile birlikte bir tabloda sunulabilir.

Araştırmada nitel analiz yöntemi kullanıldığında gerçekleştirilen aşamalar açıkça izah edilmelidir.

5. Tartışma

Tartışma giriş bölümünün aynasını oluşturmaktadır. Araştırma ile neler öğrenildiği; hipotezlerin doğrulanıp doğrulanmadığı burada tartışılır. Bu bölüm, araştırma sürecinin değerlendirilmesini; araştırmanın, araştırma problemine, sorulara, hipoteze, literatüre göre sonuçların geçerliliğinin ve uygunluğunun tartışılmasını içerir. Kısacası araştırmacı önceki deneyimler ışığında, kuramsal çerçeve ve çalışmada kullanılan yöntemlerle ilişkili olarak çalışma sonuçlarını tartışır.

Bilinen bir konunun yeniden yorumunu veya yeni bir konunun ilk yorumunu gerçekleştirmeye çalışır. Formüle edilen hipotezler ve sorular çerçevesinde farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışır (Roger ve Raoul, 2010: 39).

Yine bu bölümde, temel sonuçların yorumu, sonuçların önemi, ele alınan problemin yaygınlaşması ve sınırlılıkları, ulaşılan sonuçların teorik değeri tartışılır. Öneriler tek tek ortaya konulur.

Tartışma bölümünde araştırma neticesinde elde edilen bulgular veya daha evvelden yapılmış araştırmaların bulguları arasında ilişki kurulur.

Kuramsal çerçevede daha evvel elde edilen araştırma verileri ile mevcut araştırma verileri karşılaştırılır ve konu tartışılır.

Sonuçlar araştırma soruları, kuramsal çerçeve ve hipotezler ışığında tartışılır ve bir başka deyimle Ampirik olarak

gözlemlenenler, amaçlar, problematik ve metodoloji çerçevesinde yerlerine konulur. Hipotezler ve araştırma metodolojini ilgilendiren analizler açıklayıcı bir biçimde verilmelidir.

6.Genel Değerlendirme

Genel değerlendirme bölümü giriş bölümü kadar önem taşımaktadır. Giriş bölümü kadar okuyucu üzerinde önemli etki bırakmaktadır. Elde edilen sonuçlar bu bölümde akla yatkın bir biçimde değerlendirilir. Bu bölüm ilke olarak tezin içeriği üzerine kurulu kısa bir özeti içerir (teorik, metodolojik, ampirik). Bu bölümde yine gelecekteki araştırmalara yönelik olarak bir görüş açısı oluşturulur.

Bu bölümün unsurları şunlardır:

- *Temel sorunun veya problemiğin hatırlatılması,*
- *Çalışmanın temel sonuçları, teorik getirisi,*
- *Sonuçların öneminin gerekçelendirilmesi (hipotezlerin doğrulanması),*
- *Teorik düzeyde metodolojik ve ampirik çalışmanın sınırlılıklarının gösterilmesi,*
- *Pratik sonuçlar üzerine bir tartışma*
- *Gelecek araştırmalara bir görüş açısı ve araştırmanın sınırları üzerine düşüncelerin sunulması*

VI. SONUÇ YERİNE

Bir araştırmada araştırma önerisi ile neyin, ne zaman, ne ile nasıl gerçekleştirileceği planlanmakta; araştırma raporu ile ise gerçekleştirilen bu önerinin/projenin sonuçları gösterilmektedir. Her ikisi de bir araştırma yönetiminin önemli aşamalarıdır denilebilir.

Her araştırma özgün bir çalışmadır; yani her araştırmanın kendisine özgü yaklaşımı, veri analizi, amacı, araştırma yöntemi, araştırma soruları, hipotezleri bulunmaktadır. Bu farklılıklar araştırmanın yapısını farklı bir biçimde etkilemektedir. Bir araştırmanın bu farklı karakteristiklerinin yerindeliği, araştırmanın bilimselliğini artırmaktadır. Çünkü bilimsel araştırma yönemsiz; yöntem ise bilimsiz olamaz.

Doğal olarak bilimsel araştırmalar diğerk araştırmalardan farklıdır.

Her araştırmada ortak sorun bilgi eksikliğıdir ve araştırma bu bilgi eksikliğini gidermeye; fenomenleri anlamaya, açıklamaya veya tahmin etmeye yönelik çabalar toplamıdır denilebilir.

Bilimsel araştırma, zaman, para, emek ve materyal gerektiren bir süreçtir ve bu sürecin birçok etmeni bulunmaktadır. Bu etmenler araştırma türü, yöntemi, yaklaşımı, tekniğı olarak sayılabilir. Bilimsel araştırma mantıklı çalışmalar silsilesidir. Bu bakımdan bir evreyi bir başka evre izlemekte; evreler arasında bir bağ bulunmaktadır. Çalışmalardan birisi yetersiz kaldığında araştırmanın başarılı olması mümkün değildir. Çünkü bilimsel araştırma kesinlikleri ve belirginlikleri taşımaktadır. Duruma bu açıdan bakıldığında araştırmanın her bir evresi ve her bir etmeni araştırma açısından yaşamsal öneme sahiptir.

Sonuç olarak denilebilir ki; bir araştırmaya, araştırılacak bir sorun veya konu ile başlamalı; sorunun/konunun tanımlanmasını sağlayacak araştırma soruları hazırlanmalı; bu sorulara yanıt olduğı varsayılan hipotezler kurulmalı; arkasından da hipotezlerin doğruluğunu sorgulama anlamındaki araştırmaya girişilmelidir. Araştırma süreci, araştırma verilerinin derlenmesi, analizi ve yorumlanması ile bitirilmektedir.

KAYNAKÇA

Bolay, S. H. (1999) *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Cevizci, A. (1996) *Felsefe Sözlüğü*, Ankara: Ekin Yayınları.

Erdoğan, İ. (2001) “Sosyal Bilimlerde Pozitivist-Ampirik Akademik Araştırmaların Tasarım ve Yöntem Sorunları”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl 12, Güz 2001, s. 17-34.

Gürsakal, N. (2001) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Bursa: Vipaş AŞ.

Özdamar, K. (2003) *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Kaan Kitapevi.

Raiche G. (2007) “Regles de Presentation d’un Article”, *Revue des Sciences de L’education*,

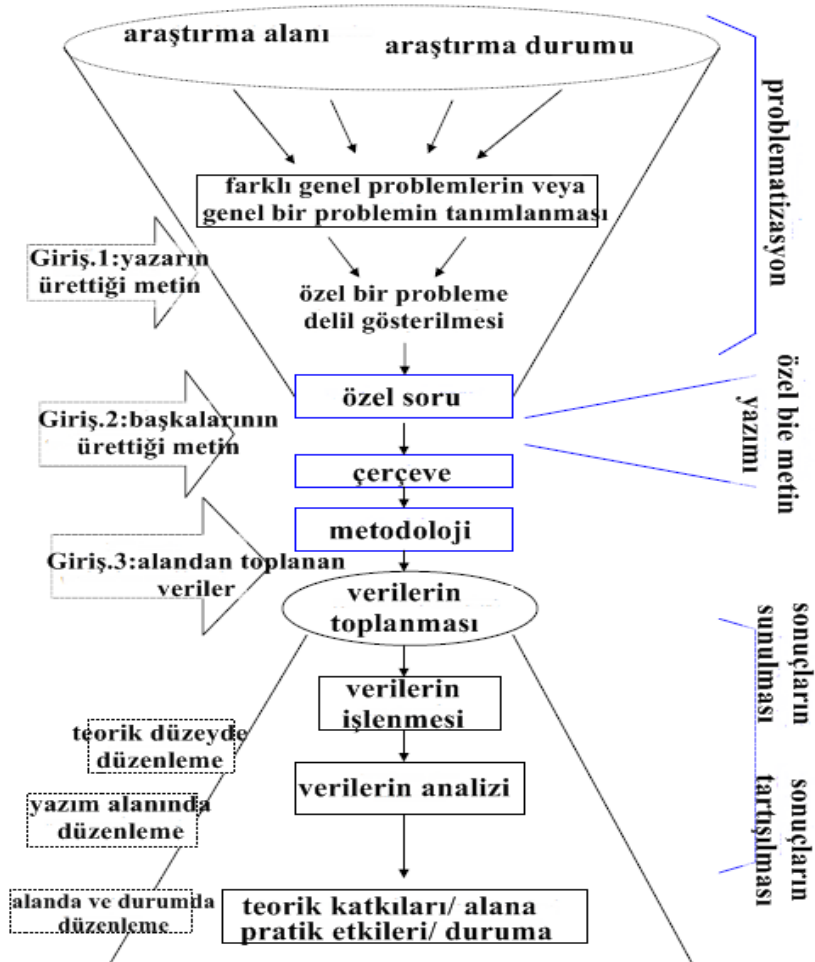
Rennes Universite (2009) *Le Memoire de Recherche du Master 2 Sifa: Definition Formes et Contenus, Master 2 SIFA 6, Annee 2009-2010.*

Roger, A. G. ve Raoul, K. R. (2010) *Cours d'Initiation a la Methodologie de Recherche, Ecole Pratique de la Chambre de Commerce et d'Industrie, Abidjan.*

Rosenthal, M. ve Yudin P. (1972) *Materyalist Felsefe Sözlüğü.* Çeviren: A. Çalışırlar. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Universite d'Ottowa (2007) *Guide de Redaction de These et de Memoire,* uOttowa, Department de Communication.

EK.1: Bilimsel Araştırmada Evreler ve Çıktıları

Kaynak: (Rennes Universite, 2009: 17).